

Nr 21

Allmänna beredningsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående ersättning till bilägare för dem vid trafikolyckor utan eget förvållande tillskyndad skada eller förlust.

I en inom andra kammaren väckt motion II: 481 av herrar *Hansson* i Önnarp och *Hansson* i Skegrie, vilken motion hänvisats till allmänna beredningsutskottet, hemställes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning om lämpliga åtgärder för att i fall, redovisade i motionen, bereda bilägare ersättning för dem vid trafikolyckor utan eget vållande tillskyndad skada eller förlust.

I motionen framhålles, att trafikförsäkringen utgör en garanti för att den som äger rätt till skadestånd också kommer i åtnjutande av skadeståndet. Emellertid inträffar emellanåt att den skadeståndsberättigade icke har möjlighet att uttaga skadeståndet, enär den skadeståndsskyldige saknar medel härtill och icke har försäkring. Vidare inträffar olyckor, som inte har sin orsak i vårdslöshet eller försummelse av någon trafikant, exempelvis då en bilförare kör i diket för att undvika kollision med en häst, som råkat i sken e. d. I motionen omnämndes två fall, då bilägare åsamkats betydande förlust vid dylika händelser.

Utskottet har inhämtat yttrande över motionen från försäkringsinspektionen, Trafikförsäkringsföreningen, Kungliga automobilklubben (KAK), Motorförarnas helnykterhetsförbund (MHF) och Motormännens riksförbund (M).

De flesta yttrandena behandlar de båda typerna olyckor var för sig.

1. Fall, då den ansvarige saknar medel att gälda skadestånd och ej är ansvarighetsförsäkrad.

Försäkringsinspektionen finner anledning knappast föreligga att i detta avseende skapa en särordning för bilister. En eventuell reform bör i stället taga sikte på samtliga fall, då de skadelidande till följd av skadevållarens oförmåga ej kan utfå utdömt skadestånd. Denna fråga behandlades av 1945 års försäkringsutredning. Utredningen fann, att man borde överväga en lösning av innebörd att betalningsskyldigheten för varje större skadeståndsbelopp, med de inskränkningar som kunde befinnas nödvändiga eller lämpliga, överflyttades på det allmänna till den del skadeståndsbeloppet översteg någon viss, tämligen hög summa. I den proposition (1950: 220), som sedermera framlades med förslag till vissa ändringar i lagen av år 1948 om försäkringsrörelse, anfördes, att ämnet torde falla inom ramen för en inom justitiedepartementet pågående förberedande undersökning angå-

ende lagstiftning på skadeståndsrättens område, varför det icke togs upp till närmare granskning. Nämnada förberedande undersökning avslutades år 1950, och därefter har två kommittéer tillsatts, bilskadeutredningen och kommittén angående det allmännas skadeståndsansvar. Nu föreliggande ämne synes icke falla inom någondera av dessa kommittéers ram. Frågan bör därför få anstå och upptagas i samband med den fortsatta utredningen rörande revision av skadeståndsrätten.

Trafikförsäkringsföreningen framhåller, att trafikförsäkring är obligatorisk för motorfordon samt att s. k. kaskoförsäkring och olycksfallsförsäkring kan tecknas men är frivillig. Möjlighet finnes sålunda att erhålla försäkringsskydd för såväl fordonet som förare och passagerare genom tecknande av frivillig försäkring.

KAK finner det skäligt, att möjligheter beredes fordonsägare att erhålla ersättning vid trafikolyckor av det slag, som omnämnes i motionen. Dylig ersättning bör lämnas av allmänna medel, dock icke av bilskattemedel.

M:s mening är, att det enda effektiva sättet att skapa garanti för att skadelidande verkligen kan få ut tillerkänd ersättning torde vara obligatorisk ansvarighetsförsäkring för samtliga medborgare. Detta kan icke anses genomförbart.

2. Fall, då bilist genom undanmanöver skadat sig själv eller fordonet.

Försäkringsinspektionen anser behovet av åtgärder i dylikt fall icke styrkt. Enligt de allmänna försäkringsvillkoren för trafikförsäkring kan "utgift, som försäkringstagare fått vidkännas för avvärjande eller minskning av skada, ersättas i den mån det kan anses överensstämja med god försäkringspraxis".

Trafikförsäkringsföreningen anför i fråga om de i motionen omnämnda konkreta fallen av trafikolyckor, att i intetdera fallet försäkringstagaren vänt sig till vederbörande försäkringsbolag med anhållan om ersättning. Det ena fallet blev känt för bolaget på annat sätt, och efter utredning har ersättning utbetalats. I det andra fallet hade efter motionens avlämnande bolaget infordrat utredning för att därefter pröva, huruvida ersättning kunde utgå.

MHF anför, att bilägare kan skydda sig genom att teckna helförsäkringar. Skapar man garanti på annat sätt, blir följderna att mindre antal försäkringar kommer att tecknas. Att införa obligatorisk ansvarsförsäkring för alla vägtrafikanter kan man icke tänka sig, och att enbart bilägarna skulle svara för kostnaderna synes motionen icke avse. Enda möjligheten är då att låta ersättning utgå av allmänna medel. Då uppkommer frågan om varje skada skall besiktigas eller om man exempelvis skall godta en reparationsräkning e. d. Åtalsfrågan torde också kompliceras. Ovarsamheten i

trafiken kan dessutom bli större, om man vet sig ha möjligheter att under vissa förutsättningar utfå ersättning, vilket vore synnerligen olyckligt.

M hänvisar till att ersättning kan utfås från det egna försäkringsbolaget i den mån det kan anses överensstämma med god försäkringspraxis. M hänvisar vidare till möjligheten att teckna vagnskade- och olycksfallsförsäkring. Frågan om skadestånd på grund av trafik med motorfordon är föremål för särskild utredning.

Försäkringsinspektionen och M avstyrker motionen, medan MHF tillstyrker och KAK gör detsamma under viss förutsättning.

Utskottet. I motionen tages sikte på två fall, då enligt motionärernas mening ersättning borde beredas bilägare vid tillskyndad skada eller förlust. Det ena fallet är det, då den skadevällande icke har försäkring och saknar medel att ersätta den vållade skadan, och det andra då skadan orsakas av att bilförare genom undanmanöver söker undvika en allvarligare olycka och därvid icke gjort sig skyldig till vårdslöshet eller försummelse.

I fråga om det förstnämnda fallet delar utskottet uppfattningen, att det icke rimligen kan komma i fråga att införa en särskild ordning, gällande enbart bilägare. Frågan synes böra övervägas i samband med en revision av den allmänna skadeståndsrätten.

I fråga om det andra av de ovannämnda fallen — då bilförare för att undvika olycka avsiktligt vidtar åtgärd varigenom föraren eller bilen eller bådadera skadas — föreligger redan möjlighet att utfå ersättning i enlighet med de allmänna försäkringsvillkoren för trafikförsäkring. Ersättning skall utgå i den mån det kan anses överensstämma med god försäkringspraxis. Denna bestämmelse finnes visserligen intagen i försäkringsbrevet, men erfarenheten visar att den ofta förbises, och det vore enligt utskottets mening därför önskvärt, om regeln kunde göras mera allmänt känd bland försäkringstagarna. Vidare föreligger möjlighet för bilägare att teckna vagnskade- och olycksfallsförsäkring. Utskottet kan med hänsyn till här angivna omständigheter icke finna, att särskild utredning beträffande nu berörda spörsmål skulle vara erforderlig.

I anledning av vad ovan anförts och då behovet av åtgärder i enlighet med motionens yrkande icke synes utskottet tillräckligt styrkt, anser sig utskottet icke böra tillstyrka motionen utan får hemställa,

att motionen II: 481 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 mars 1956

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: fru Wallentheim*, herrar Jansson, Erik, Persson, Johan, Holmqvist*, Wolgast, Lundström, Strandler, Mannerskantz, fru Hamrin-Thorell och fru Nilsson;

från a n d r a kammaren: herr Svensson i Alingsås, fru Svedberg, herrar Dickson*, Bark, Hammar, Östrand*, Stiernstedt, fru Andréén*, herrar Ekström, Eriksson i Näs, fru Wallin och herr Angur*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.